

IEVILINĀŠANA

(eng. *grooming*)

ilgstošs, mērķtiecīgs un manipulatīvs process klātienē vai tiešsaistē, kurā ievilinātājs pakāpeniski izveido ar bērnu vai jauniešu emocionālu saikni un panāk uzticēšanos ļaunprātīgu mērķu sasniegšanai (tai skaitā seksuālai izmantošanai).

Līdzfinansē
Eiropas Savienība

Labklājības ministrija

NOSARGĀT

Satura rādītājs

- 3 Ievilināšanas procesa stadijas
- 4 Pazīmes, ka bērns/jaunietis varētu būt ievilināšanas upuris
- 4 Kāpēc bērniem/jauniešiem ir grūti kādam pastāstīt par savu pieredzi un lūgt palīdzību
- 5 Ievilinātāju profils
- 6 Bērnu un jauniešu ievainojamība ievilināšanas kontekstā
- 6 Ievainojamības aspekti
- 7 Ievilināšanas ietekme uz bērnu/ jauniešu
- 9 Aculiecinieku loma ievilināšanas gadījumu risināšanā, kad cieš nepilngadīgais
- 10 Kā rīkoties?
- 11 Resursi un atbalsts
- 13 Pieredzes stāsti

Materiāls tapis Eiropas Sociālā fonda Plus projekta Nr. 4.3.6.4/1/24/I/001 "Atbalsta instrumenti vardarbības ģimenē mazināšanai" ietvaros. Projekta mērķis ir izstrādāt un ieviest atbalsta instrumentus, lai novērstu vardarbību pret bērniem un vardarbību ģimenē, aptverot gan vardarbības gadījumus pret bērniem ģimenē un ārpusģimenes aprūpē, gan vardarbības gadījumus ģimenē pret pilngadīgām personām, tostarp vardarbību pret partneri un vardarbību pret senioriem, kā arī īstenojot izglītības un informēšanas pasākumus speciālistiem un sabiedrībai.

levilināšanas process ietver šādas stadijas ^[1]

Upura izvēle. Vardarbības veicējs bieži vien izvēlas bērnus vai jauniešus, kuri šķiet emocionāli vai sociāli neaizsargāti un tādējādi vieglāk ietekmējami. Pāridarītājs velta laiku, lai par upuri uzzinātu vairāk - ievācot informāciju upura interesēm, attiecībām ģimenē un emocionālajām vajadzībām.

Uzticības un piekļuves iegūšana. Vardarbības veicēji bieži ir pozīcijās, kurās var izvērsties draudzīgas attiecības (piemēram, ārpusklases nodarbību, sporta, kultūras, brīvā laika pavadīšanas u.c. kontekstos), un vardarbības veicējs var kļūt par bērna atbalsta un uzticības personu. Pakāpeniski, pārkāpjot emocionālās vai fiziskās robežas, vardarbības veicējs pārbauda bērna reakciju, piešķirot attiecībām "mīlestības" vai "draudzības" pieskaņu. Interneta vidē vardarbības veicējs mēdz izlikties par līdzīga vecuma personu, lai bērns justos drošāk. Uzticības veidošanai vardarbības veicējs mēdz nosodīt vai izcelt netaisnību citās attiecībās, kas bērna/jaunieša dzīvē līdz šim ir bijušas svarīgas.

"Nesaki savai mammai, bet es domāju, ka viņa pret tevi izturas ļoti strikti un netaisnīgi. Tu esi labs bērns, un tu tiešām esi pelnījis kādu, kurš saprot, cik tu esi īpaša un unikāla... Bet nesaki viņai, ka es to teicu! Diezin vai viņa saprastu ... "

Upura vajadzību apmierināšana. Lai iegūtu upura emocionālo piesaisti, pāridarītājs sniedz bērnam/jaunietim emocionālu atbalstu, uzmanību vai pat dāvanas. Attiecībās ar upuri radītā pienākuma un pateicības izjūta palīdz veidot vēl ciešāku emocionālo saikni un atkarību no vardarbības veicēja.

Izolēšana. Vardarbības veicējs mudina bērnu/jaunieti paturēt viņu attiecības noslēpumā, kas rada ekskluzīvas un slepenas saiknes ilūziju. Bieži vien viņš veido bailu vai kauna sajūtu par iespēju, ka attiecības varētu kļūt zināmas citiem. Pakāpeniski upuris tiek emocionāli un fiziski izolēts no draugiem un ģimenes, kļūstot arvien atkarīgāks no vardarbības veicēja.

Seksualizēšana. Secīgi manipulējot, vardarbības veicējs sāk sarunas vai darbības, kas saistītas ar seksuālām tēmām, lai normalizētu šāda veida kontaktu. Šajā posmā var parādīties pirmie mēģinājumi iegūt seksuāla rakstura attēlus, kā arī pakāpeniski tiek izveidots fizisks kontakts. Upuri nereti tiek šantažēti vai piespiesti, lai saglabātu kontroli un novērstu iespēju, ka attiecības tiek atklātas citiem.

Kontroles saglabāšana. Lai saglabātu ietekmi un turpinātu izmantot bērna/jaunieša uzticību, vardarbības veicējs izmanto draudus, vainas izjūtas radīšanu un citu emocionālu manipulāciju. Šo posmu mērķis ir panākt cietušā klusēšanu un pakļaušanos, kā arī attiecību turēšanu noslēpumā, izraisot ilgtermiņa psiholoģisku un emocionālu kaitējumu.

[1] Gámez-Guadix M., Almendrosa C., Calvete E., Santistebana P. (2018) "Persuasion strategies and sexual solicitations and interactions in online sexual grooming of adolescents: Modeling direct and indirect pathways", *Journal of Adolescence*, 63, 11–18.

Bennett N., O'Donohue W. (2014) "The Construct of Grooming in Child Sexual Abuse: Conceptual and Measurement Issues", *Journal of Child Sexual Abuse*, 23:957–976.

Pazīmes, ka bērns/jaunietis varētu būt ievilināšanas upuris:

- nevēlas izpaust, kā pavada savu laiku, tostarp tiešsaistē;
- partneris (it īpaši ja tās ir pirmās attiecības) ir vairākus gadus vecāks;
- pēkšņi parādās kabatas nauda vai jaunas lietas (drēbes, rotaslietas, mobilais telefons). Bieži izvairās konkrēti atbildēt, no kurienes nāk šie labumi;
- sāk lietot vai pastiprināti lieto alkoholu un/vai narkotiskās vielas;
- ļoti daudz laika pavada tiešsaistē;
- apjukums, nomāktība, noslēgšanās, trauksmainība, apātija vai gluži pretēji – pārspīlēta sajūsma;
- vecumam neatbilstoša seksualizēta uzvedība, valoda vai pastiprināta interese par seksu;
- daudz laika pavada ārpus mājām vai pie "mistiskiem" draugiem – cilvēkiem, par kuriem ģimene nav dzirdējusi, vai bērns/jaunietis atsakās stāstīt, kur iepazinušies un ko kopā dara.

!!! Ne visas iepriekš minētās pazīmes liecina, ka bērns vai jaunietis ir ievilināšanas upuris. Ievilināšanas upura pieredzei var būt arī citas pazīmes, kā arī daudzas no uzskaitītajām pazīmēm ir raksturīgas pusaudža vecumposma attīstībai.

Tā kā seksuāla izmantošana bieži vien ir daļa no ievilināšanas kā vardarbības veida, Centra "Dardedze" tīmekļvietnē pieejama būtiska informācija par seksuālās izmantošanas pazīmēm un sekām.

Bērniem/jauniešiem ir grūti kādam pastāstīt par savu pieredzi un lūgt palīdzību, jo viņi:

- ir iemācīti paklausīt pieaugušajiem (bieži vien bez ierunām un iebildēm);
- nezina, kādus vārdus izmantot, lai pastāstītu par piedzīvoto;
- ir apņēmušies šo vardarbību paturēt slepenībā (manipulācija, draudi, dāvanas, bailes "pazaudēt draudzību");
- jūtas vainīgi, jo uzskata, ka piedzīvotā vardarbība ir viņu atbildība;
- izjūt kaunu par notikušo;
- ir apmulsuši, jo vardarbības veicējs ir kāds, ko pazīst un kam uzticas ne tikai pats bērns/jaunietis, bet arī bērna/jaunieša ģimene un citi līdzcilvēki;
- ir bijuši pārliecināti, ka "pieciest kaut ko, kas tev nav patīkami" ir normāla attiecību sastāvdaļa;
- ne pats bērns/jaunietis, ne apkārtējie līdzcilvēki nespēj notikušo identificēt kā vardarbību.

levilinātāju profils

Pieaugušie, kuri tiešsaistē cenšas seksuāli pavadināt bērnus un jauniešus, bieži uzsver kopīgas intereses, līdzīgi ar "Patīk" un "Nepatīk" atzīmēm novērtē saturu internetā, kā arī piemin nolūkotajiem jauniešiem interesantus vaļaspriekus.[2] Jāuzsver, ka šī informācija (piemēram, simpātijas un antipātijas, mīļākās nodarbes un hobijs) ir viena no visbiežāk izplatītākajām informācijas vienībām, ar ko bērni/jaunieši publiski dalās savos sociālo tīklu profilos tādās vietnēs kā *Instagram*, *TikTok* u.c. Tādējādi pieaugušie var izmantot publiskā profila informāciju, lai radītu priekšstatu, ka viņiem ar jauniešiem ir līdzīgas intereses. Glaimošana tiešsaistes pavadināšanas kontekstā var kalpot kā tilts starp uzticības veidošanas vai pavadināšanas posmiem un seksuāla satura ieviešanu saziņā^[3].

Lielākoties šī vardarbības veida veicēji ir **labi klausītāji**. Viņi nežēlo laiku, runājot ar nolūkoto bērnu/jaunieti, un pievērš uzmanību stāstītajam. Viņi arī uzdod jautājumus un izrāda empātiju, lai pēcāk bērns/jaunietis justos pateicīgs un gandarīts par šādu uzmanību un interesi.

Viņi ir labi **manipulatori**. levilinātāji liek bērnam justies īpašam un noticēt, ka šīs attiecības ir unikālas un ļoti svarīgas. Kad saikne nodibināta un bērns/jaunietis jūtas droši, pāridarītājs sāk izzināt viņa noslēpumus. Iespējams, viņš dalīsies ar saviem noslēpumiem un pēc tam lūgs pastāstīt bērnam par viņa, piemēram, "vai es varu tev kaut ko pajautāt?", "vai esi kādreiz darījis kaut ko tādu, par ko ir kauns?", "vai esi nevainīgs?" utt. Agri vai vēl vārdarbības veicējs sāk paust netiešus mājienus, kas upurim liek bažīties, ka kādu dienu šīs attiecības beigsies. Šo baiļu mērķis ir likt bērnam/jaunietim satraukties, ka viņš zaudēs saikni ar pāridarītāju, tādējādi mēģinot pāridarītājam izpatikt.

levilinātāji ir **pārliecināti**. Viņi komunikācijā ar upuri uzsver citu cilvēku trūkumus, tādējādi stiprinot savu lomu upura acīs. "Uzticies man!" un "Šķiet, ka tikai es Tevi saprotu" ir frāzes, ko ievilinātājs lieto, lai izceltu šo attiecību "unikalitāti", noniecinot citas attiecības bērna/jaunieša dzīvē.

[2] Lorenzo-Dus, N. & Izura, C. (2017) "'Cause ur special': Understanding trust and complimenting behaviour in online grooming discourse", *Journal of Pragmatics*, 112, pp. 68–82. Pieejams: <https://doi.org/10.1016/j.pragma.2017.01.004>

[3] Black, P.J., Wollis, M., Woodworth, M. and Hancock, J.T. (2015) "A linguistic analysis of grooming strategies of online child sex offenders: Implications for our understanding of predatory sexual behavior in an increasingly computer-mediated world", *Child Abuse & Neglect*, 44, pp. 140–149. Pieejams: <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2014.12.004>

Bērnu un jauniešu ievainojamība ievilināšanas kontekstā

Pusaudžu smadzeņu zonas, kas kontrolē lēmumu pieņemšanu, draudu apzināšanos un reakciju, identificējot un spējot analizēt cēloņu-seku sakarības, attīstās līdz pat 25 gadu vecumam. Līdztekus attiecību veidošana ir pusaudža vecumposma galvenais uzdevums, tāpēc jaunieši var būt ievainojami situācijās, kad vecāki pieaugušie ierosina attiecības un piedāvā uzmanību, ko citādi ir grūti saņemt.

Vardarbību pret bērnu ietekmē gan indivīda un viņa ģimenes, gan apkārtējās vides faktori. Pētījumi liecina, ka nav viena riska faktora, kas izraisa vardarbību. Vairāku riska faktoru kombinācija samazina bērna pretestību, padarot viņu neaizsargātāku pret vardarbību.

Ievainojamības aspekti ^{[4],[5]}

- Iepriekšēja pamešanas novārtā, fiziskas un/vai seksuālas vardarbības pieredze.
- Drošas/stabilas mājas vides trūkums patlaban vai pagātnē (vardarbība ģimenē, atkarības, psihiskās veselības problēmas, noziedzība, nabadzība).
- Nesens tuva cilvēka zaudējums vai cits emocionāls satricinājums.
- Sociālā izolācija vai grūtības socializēties.
- Drošas vides trūkums veselīgu intīmo attiecību izpētei, t.sk. jautājumiem, kas saistīti ar seksualitāti un dzimtes identitāti.
- Zināšanu un izpratnes trūkums par piekrišanas nozīmi attiecībās.
- Ekonomiskā ievainojamība.
- Kontakts un draudzība ar citiem bērniem un jauniešiem, kuri tiek seksuāli izmantoti.
- Ģimenes locekļi vai citi pazīstami cilvēki ir cietuši seksuālā ekspluatācijā.
- Jaunieši ar kustību un/vai garīga rakstura traucējumiem.
- Bērni un jaunieši, kuri atrodas ārpusģimenes aprūpē.
- Patiesu, cieņpilnu, rūpīgu attiecību un drošas piesaistes trūkums.

[4] Sociālā ievainojamība (*social vulnerability*) ir jēdziens, kas apzīmē stāvokli, kurā cilvēku, grupu, kopienu pretestības spēja dažādu risku (ekonomisko, sociālo, demogrāfisko, politisko, vides), dabas vai cilvēku radīto katastrofu negatīvajai ietekmei un to spiedienam ir samazināta. Tiek uzskatīts arī, ka tā ir nevienlīdzības sekas un ir saistīta ar nabadzību, vecumu, dzimumu, sociālo slāni, etnisko piederību vai citām pazīmēm, kuru dēļ kāda grupa vai kopiena tiek marginalizēta un stigmatizēta. Avots: Labklājības ministrija. (2023). *Sociālā darba terminu vārdnīca*. Latvijas Republikas Labklājības ministrija.

[5] Whittle H., Hamilton-Giachritsis C., Beech A., Collings G. (2013) "A review of young people's vulnerabilities to online grooming", *Aggression and Violent Behavior*, 18, 135–146.

levilināšanas ietekme uz bērnu/ jauniešiem^[6]

Visā pasaulē 650 miljoni^[7] (jeb 1 no 5) meiteņu un sieviešu bērnībā ir piedzīvojušas seksuālu vardarbību. Zēnu un vīriešu vidū bērnībā seksuālu vardarbību ir pieredzējuši no 410 līdz 530 miljoniem (aptuveni 1 no 7).

levilināšanas process var nodarīt psiholoģisku, emocionālu, fizisku vai garīgu kaitējumu, kas dažādiem cietušajiem var būt ļoti atšķirīgs.^[8] Šeit minētas iespējamās ietekmes:

Depresija un trauksme.^[9] levilināšanai raksturīgā uzticēšanās nodevība var izraisīt sāpes un vilšanos. Tas var ietekmēt garastāvokli, vispārējo skatījumu uz dzīvi, attiecībām, pašvērtējumu un nākotnes perspektīvu.

Grūtības uzticēties. Sākotnēji ievilinātājs rada drošu iespaidu, taču, tiklīdz izveidotā uzticība tiek izmantota ļaunprātīgu mērķu sasniegšanai (piemēram, seksuālai vardarbībai), tiek deformēta cietušā izpratne par veselīgām attiecībām, apgrūtinot turpmāko uzticēšanos citiem cilvēkiem.

Paaugstināts viktimizācijas risks. Pētījumi liecina, ka personām, kuras pārcietušas ievilināšanu, var būt lielāks risks nākotnē ciest no vardarbības.

Apmulsums. levilinātāji pārmaiņus izrāda gan rūpes, gan rīkojas ekspluatējoši, tādējādi radot apmulsumu. Šī nekonsekvence apvienojumā ar citu pieaugušo atzinību var apgrūtināt atpazīt savas pieredzes patieso traumatismu.

Vainas apziņa un kauns. Cietušie bieži izjūt vainu un kaunu, uzskatot, ka viņi paši ir provocējuši manipulācijas vai nav spējuši tās apturēt. Pāridarītāji saglabā varas pozīciju, noliedzot savu ekspluatējošo rīcību un izvairoties no atbildības, liekot cietušajiem vainot pašiem sevi.

[6] Winters, G.M., Jeglic, E.L., Johnson, B.N. and Chou, C. (2024) "The prevalence of sexual grooming behaviors among survivors of childhood sexual abuse", *Child Abuse & Neglect*, 154.

[7] Unicef data. *Sexual violence*. Pieejams: <https://data.unicef.org/topic/child-protection/violence/sexual-violence/> Statistikas datus gan nav specifiski izdalīti, vai seksuāla vardarbība ir tikusi īstenota tieši ievilināšanas kontekstā.

[8] Bedford, O., & Hwang, K.-K. (2003) "Guilt and shame in Chinese culture: A cross-cultural framework from the perspective of morality and identity", *Journal for the Theory of Social Behaviour*, 33(2), 127–144. Pieejams: <https://doi.org/10.1111/1468-5914.00210>

[9] Zinzow, H.M., Resnick, H.S., McCauley, J.L., Amstadter, A.B., Ruggiero, K.J. & Kilpatrick, D.G. (2012) "Prevalence and risk of psychiatric disorders as a function of variant rape histories: results from a national survey of women", *Social psychiatry and psychiatric epidemiology*, 47(6), 893-902.

Emocionālā atkarība. Ievilinātāji manipulē ar izvēlētajiem upuriem, lai pastiprinātu atkarību, padarot pieķeršanos saistītu ar pakļaušanos. Bailes zaudēt attiecību pozitīvos aspektus cietušajiem apgrūtina pieņemt lēmumu pretoties.

Izkropļota realitātes uztvere. Ievilinātāji izmanto prāta apmiglošanu (angļu val. gaslighting), lai izkropļotu upura realitātes uztveri. Radot cietušajā šaubas pašam par sevi, vardarbības veicējs iegūst kontroli pār situāciju. Šī neuzticēšanās sev var saglabāties pat pēc tam, kad ievilināšana vairs nenotiek.

Traumas simptomi. Upuri var izjust nervu sistēmas darbības traucējumu simptomus, tostarp nepatīkamu atmiņu uzliesmojumus, murgus, paaugstinātu jutību, dusmu saasinājumus un grūtības veikt ikdienas funkcijas. Tās ir organisma reakcijas uz pārdzīvoto manipulāciju, objektivizāciju, kontroli un prāta apmiglošanu.

Aculiecinieku loma ievilināšanas gadījumu risināšanā, kad cieš nepilngadīgais

No malas raugoties, ievilināšana var izskatīties kā ciešas attiecības starp pieaugušo-pāridarītāju un nolūkoto bērnu, un dažkārt arī bērna aprūpētājiem. Ievilināšanas process bieži ir maldinošs, jo pāridarītājs var būt sabiedrībā labi pazīstams vai cienīts, tāpēc cilvēkiem ir viegli viņam uzticēties. Tā kā ievilināšana ir komplicēts vardarbības veids, kas sākotnēji var izskatīties par pēc veselīgām un drošām attiecībām, aculiecinieku loma, pamanot, iejaucoties un ziņojot, ir īpaši svarīga.

Nevalstiskā organizācija "Darkness to Light" (ASV), kas ar informēšanu, izglītošanu un stigmatizācijas mazināšanu palīdz pieaugušajiem atpazīt un atbildīgi reaģēt uz seksuālu vardarbību pret bērniem, ir izstrādājusi sistēmu "5 soļi bērnu aizsardzībai"TM^[10]. Tās pamatā ir izpratne, ka pieaugušie ir atbildīgi par bērnu drošību un viņiem ir jāveic proaktīvi pasākumi, lai pasargātu bērnus no seksuālas vardarbības. Šie soļi kalpo kā ceļvedis, lai stiprinātu pieaugušo līdzcilvēku lomu ievilināšanas novēršanā.

- 1 APGŪSTIET FAKTUS!** Izpratne par faktiem, kas saistīti ar seksuālo vardarbību pret bērniem, var palīdzēt labāk aizsargāt bērnus, ar kuriem jums ir saksarsme ik dienas. Centrs drošai bērnībai "Dardedze" strādā ar šiem jautājumiem. Šeit pieejama papildu informācija par seksuālu izmantošanu, kas var palīdzēt faktu apgūšanas solī: <https://centrsdardedze.lv/drosibas-biblioteka/par-vardarbibu/seksuala-izmantosana/>
- 2 SAMAZINIET IESPĒJU!** Ja novērsīsiet vai samazināsiet izolētas, individuālas situācijas starp bērniem un pieaugušajiem, kā arī bērniem un citiem jauniešiem, kas varētu radīt ievilināšanas kā vardarbības veida riskus, jūs ievērojami samazināsiet arī seksuālās vardarbības riska potenciālu.
- 3 RUNĀJIET PAR TO!** Kad mēs runājam ar bērniem viņu vecumam atbilstošā veidā par ķermeni, intimitāti un robežām, mācot atpazīt gan nevēlamus pieskārienus, gan vardarbīgu uzvedību, bērni veido priekšstatus par veselīgām un drošām attiecībām.
- 4 ATPAZĪSTIET ZĪMES!** Ļaunprātīgas izmantošanas pazīmes ne vienmēr ir acīmredzamas, taču tās eksistē. Biežāk sastopamās pazīmes ir emocionālas vai uzvedības izmaiņas, nevis fiziskas liecības.
- 5 RĪKOJĒTIES ATBILDĪGI!** Mūsu atbildība ir atbilstoši reaģēt uz aizdomām, atklāto vai konstatēto ļaunprātīgas izmantošanas gadījumu. Aizdomas par seksuālu vardarbību nozīmē, ka esat pamanījis bērnam pazīmes vai esat bijis liecinieks tam, kā pieaugušie vai citi jaunieši pārkāpj bērna robežas.

[10] Darkness to light. *The Framework: 5 Steps to Protecting Children*.
Pieejams: <https://www.d2l.org/education/5-steps/>

Kā rīkoties?

Bērnu tiesību aizsardzības likuma 73. panta pirmā daļa nosaka – katra iedzīvotāja pienākums ir sargāt ne tikai savu, bet arī citu bērnu drošību.

Tas nozīmē, ka cilvēkiem nevajadzētu palikt vienaldzīgiem un atcerēties, ka likums paredz pienākumu ne vēlāk kā tajā pašā dienā ziņot policijai, bāriņtiesai vai citai bērnu tiesību aizsardzības institūcijai:

- par jebkādu vardarbību un noziedzīgu nodarījumu vai administratīvu pārkāpumu pret bērnu;
- par bērna tiesību pārkāpumu vai citu apdraudējumu;
- ja personai ir aizdomas, ka bērnam ir priekšmeti, vielas vai materiāli, kas var apdraudēt paša bērna vai citu personu dzīvību vai veselību.

Esiet mierīgs un klausieties. Ja bērns atklāj, ka piedzīvojis vardarbību, saglabājiert mieru, uzmanīgi uzklausiet un izvairieties no šoka vai neticības paušanas. Jūsu reakcija var ietekmēt bērna vēlmi dalīties ar informāciju vai meklēt palīdzību.

Sniedziet apstiprinājumu. Aplieciniet bērnam, ka viņš ir rīkojies pareizi, jums par to pastāstot, un ka vardarbība nav viņa vaina. Dariet zināmu, ka jūs viņam ticat un viņš nav vainīgs pie notikušā.

Izvairieties no pratināšanas. Neuzdodiet uzvedinošus jautājumus un nepieprasiet sīkāku informāciju! Ļaujiet bērnam dalīties ar to, kas viņam ir ērti. Apstākļu detalizētu izziņāšanu atstājiert profesionāļu pārziņā, tādējiadi izvairoties no bērna sekundāras viktimizācijas, kad pārdzīvotais ir jāstāsta atkal un atkal (piem. krimināllietas ierosināšanas gadījumā).

Nodrošiniert drošību. Nodrošiniert bērna tūlītēju drošību, aizvedot viņu prom no vides, kurā vardarbības veicējam ir piekļuve bērnam. Meklējiert palīdzību policijā vai Bērnu aizsardzības centrā.

Dokumentējiert novērojumus. Pēc iespējas precīzāk un rūpīgiāk dokumentējiert savus novērojumus un to, ko bērns jums ir atklājis. Norādiert datumus, laiku un uzvedības vai fizisko pazīmju aprakstus, kas radīja aizdomas.

Ziņojiert varas iestādēm.^[11] Ja ir aizdomas par vardarbību, ziņojiert Valsts policijai, Bērnu aizsardzības centram vai pašvaldības sociālajam dienestam. Ziņošana ir ne tikai morāls pienākums, bet arī juridiska prasība.

[11] Policija: 110; BAC: pasts@bac.gov.lv, +371 67359128; Vērsties attiecīgās pašvaldības sociālajā dienestā: <https://www.cietusajiem.lv/lv/cietuso-atbalsts/citas-atbalsta-iespejas/socialie-dienesti/>

Meklējiet profesionālu palīdzību. Mudiniet cietušo un viņa ģimeni meklēt profesionālu atbalstu, tostarp psihologa konsultācijas un juridisko palīdzību.

Sekojiēt līdzī. Palieciēt sasaistē un atbalstiet! Savu iespēju un kompetenču robežās iesaistieties, lai nodrošinātu, ka tiek veikti atbilstoši pasākumi un bērns saņem nepārtrauktu atbalstu un aprūpi.

Saglabājiēt konfidencialitāti. Aizsargājiēt bērna privātumu, neapspriežot jums atklāto informāciju vai savas aizdomas ar citiem. Informāciju sniedziēt tikai tiem, kuri ir tieši iesaistīti izmeklēšanā un atbalsta sniegšanā cietušajam.

Ziniēt savas robežas. Apziniētiēt savas lomas robežas un vērsiētiēt pēc padoma pie profesionāliem, kuri specializējas seksuālas vardarbības pret nepilngadīgajiem gadījumos. Nemēģiniēt risināt situāciju tikai un vienīgi saviem spēkiem.

Resursi un atbalsts

Latvijā patlaban nav atsevišķas organizācijas, kas nodarbotos tikai ar ievilināšanas problemātikas risināšanu un ietvertu gan politikas aizstāvību, gan atbalstu cietušajiem. Tomēr vairākām organizācijām ir pieredze un resursi, kas saistīti ar ievilināšanas jautājumiem:

Centrs drošai bērnībai "Dardedze" ir nevalstiska organizācija, kas iestājas par drošu bērnību katram bērnam. Īpaša kompetence bērnu seksuālas izmantošanas prevencē un atbalsta sniegšanā vardarbībā cietušiem bērniem.

Bērnu aizsardzības centrs nodrošina normatīvo aktu ievērošanas uzraudzību un kontroli bērnu tiesību aizsardzības un bāriņtiesu darbības jomā. Bērnu aizsardzības centrs nodrošina diennakts uzticības tālruni (116111), kas sniedz bērniem un pusaudžiem psiholoģiska rakstura palīdzību, kā arī palīdz rast atbalstu krīzes situācijās. Uzklusīt, atbalstīt bērnus un pusaudžus, palīdzot viņiem risināt dažāda rakstura jautājumus un dzīves situācijas, ir svarīgākais Uzticības tālruņa darbības uzdevums.

"Bērna māja" ir pakalpojumu centrs, kurā sadarbojas vairāku jomu speciālisti, lai sniegtu atbalstu bērniem un pusaudžiem, kuri ir piedzīvojuši jebkāda veida vardarbību. "Bērna māja" nodrošina visaptverošu atbalstu bērniem ar vardarbības pieredzi, gan palīdzot iegūt kvalitatīvus pierādījumus kriminālprocesiem, gan izvērtējot bērna situāciju pēc sociālo dienestu/bāriņtiesu lūguma.

Biedrība "Skalbes" nodrošina profesionālu palīdzību, atbalstu un informāciju cilvēkiem, kuri nonākuši krīzes situācijā. Bezmaksas diennakts atbalsta tālrunis 67 222 922 pieejams 24/7, lai nodrošinātu operatīvu psiholoģisko atbalstu Latvijas iedzīvotājiem.

Latvijas Drošāka interneta centrs pievēršas sabiedrības izglītošanai un izpratnes veicināšanai par drošāku interneta lietošanu. Tas piedāvā iespēju ziņot par interneta pārkāpumiem un nelikumīgu saturu, pa uzticības tālruni (116111) sniedz profesionālas psihologu konsultācijas. Turklāt centrs veicina izpratni un izglīto bērnus un viņu ģimenes par ievilināšanu tiešsaistē.

Nevalstiskā organizācija **"Centrs MARTA"** piedāvā profesionālus sociālos, juridiskos un psiholoģiskos pakalpojumus pieaugušajiem vardarbības un cilvēku tirdzniecības upuriem. Sniedz palīdzību arī sievietēm un viņu bērniem, kuri nonākuši neaizsargātās dzīves situācijās.

Lai gan šīs organizācijas nekoncentrējas specifiski tikai uz ievilināšanu kā vardarbības veidu, tām ir būtiska nozīme, risinot dažādus vardarbības novēršanas un interneta drošības aspektus, kas visi ir saistīti ar ievilināšanas problēmu.

Pieredzes stāsti

LĪDERA APSKĀVIENS

Gadiem ilgi nometņu rīkotāji iesaista attiecībās un seksuāli izmanto pusaudzes un jauniņus. Latvijas Radio un "Delfi" pētījums "Līdera apskāviens" atklāj dalībnieču sistemātisku izmantošanu K.I.D. nometnēs un pasākumos, kā arī spēļu klubā "Kas? Kur? Kad?". Podkāstā dzirdēsiet astoņu sieviešu pieredzi.

<https://www.lsm.lv/lidera-apskaviens/>

TRENERIS BIJA MANA AUTORITĀTE

Intervija ar Ievu Tīmani, kuru treneris Andris Stelmahs pavadināja, kad viņai bija 14 gadi.

<https://www.tvnet.lv/7764021/treneris-bija-mana-autoritete-intervija-ar-ievu-kuru-andris-stelmahs-pavadinaja-kad-vinai-bija-14-gadi>

LUCKY BOY

Visu Gareta dzīvi ir noteikušas attiecības, kas viņu saistīja pirms 35 gadiem, kad viņš, būdams 14 gadus vecs skolēns, iemīlējās pievilcīgā jaunā skolas skolotājā. Lielāko daļu pēcpusdienu viņš pavadīja viņas guļamistabā un domāja, ka ir laimīgākais zēns pasaulē. Taču, kad viņa aizgāja no viņa dzīves, viss sāka izjukt. Lucky boy ir jauns četru sēriju raidieraksts, kurā Hloja Hadžimateu jautā, kurš var kļūt par vainīgo un kurš - par upuri.

<https://www.tortoisemedia.com/listen/lucky-boy>